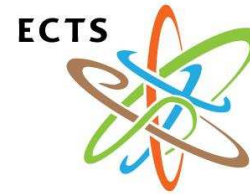

ECTS taikymas atnaujinant studijų programas: į ką atkreipti dėmesį pertvarkant programas

Doc. dr. Tatjana Bulajeva
Vilniaus universitetas

KOMPETENCIJŲ PLĖTOTĖS IR VERTINIMO METODIKA

Margarita Teresevičienė, Tatjana Bulajeva, Aurelija Čepienė, Daiva Lepaitė, Vaiva Zuzevičiūtė

„EUROPOS KREDITŲ PERKĖLIMO IR KAUPIMO SISTEMOS (ECTS) NACIONALINĖS KONCEPCIJOS PARENGIMAS: KREDITŲ HARMONIZAVIMAS IR MOKYMOSI PASIEKIM AIS GRINDŽIAMŲ STUDIJŲ PROGRAMŲ METODIKOS KŪRIMAS BEI DIEGIMAS“ (Nr. VP1-2.2-ŠMM-08-V-01-001

Bolonijos proceso tikslai

- Studijų programų atnaujinimas, restruktūrizavimas,
- naujų studijų organizavimo formų paieškų poreikis siekiant studentų ir akademinio personalo mobilumo,
- kvalifikacijų pripažinimo,
- mokymosi visą gyvenimą galimybių užtikrinimo,
- studentų geresnio parengimo profesiniam gyvenimui bei tolesnėms studijoms akcentavimas.

Svarbiausios Bolonijos gairės:

- Tarp svarbiausių gairių *2007 m. Londono komunikate* minima studijų programų pertvarka ir atnaujinimas, paremtas ugdymo tikslais, siekiamais studijų rezultatais ir (numatomomis ugdyti kompetencijomis)
- *2009 m. Leuveno komunikatas* akcentuoja į studentą orientuotą mokymąsi.

“Tuning” projekto moto

- derinti švietimo struktūras ir programas jų įvairovės ir autonomijos pagrindu

Derinimo veiklos (sritys):

1. Bendrosios (perkeliamos) kompetencijos
2. Dalykinės kompetencijos
3. ECTS kaip kreditų kaupimo sistema
4. Požiūris į dėstymą, mokymąsi, vertinimą
5. Studijų (mokymosi) kokybės gerinimas (grindžiamas vidine AM kokybės kultūra)

Svarbus žingsnis įgyvendinant Bolonijos tikslus kuriant bendrą aukštojo mokslo erdvę – tai studijų programų pertvarka iš turiniu grindžiamų (angl. curriculum based) į programas, **grindžiamas kompetencijomis** (ang. competence based) ir **siekiamais studijų rezultatais** (angl. intended learning outcomes).

Programų kūrimo metodologiniai skirtumai

Tradicinė metodologija:

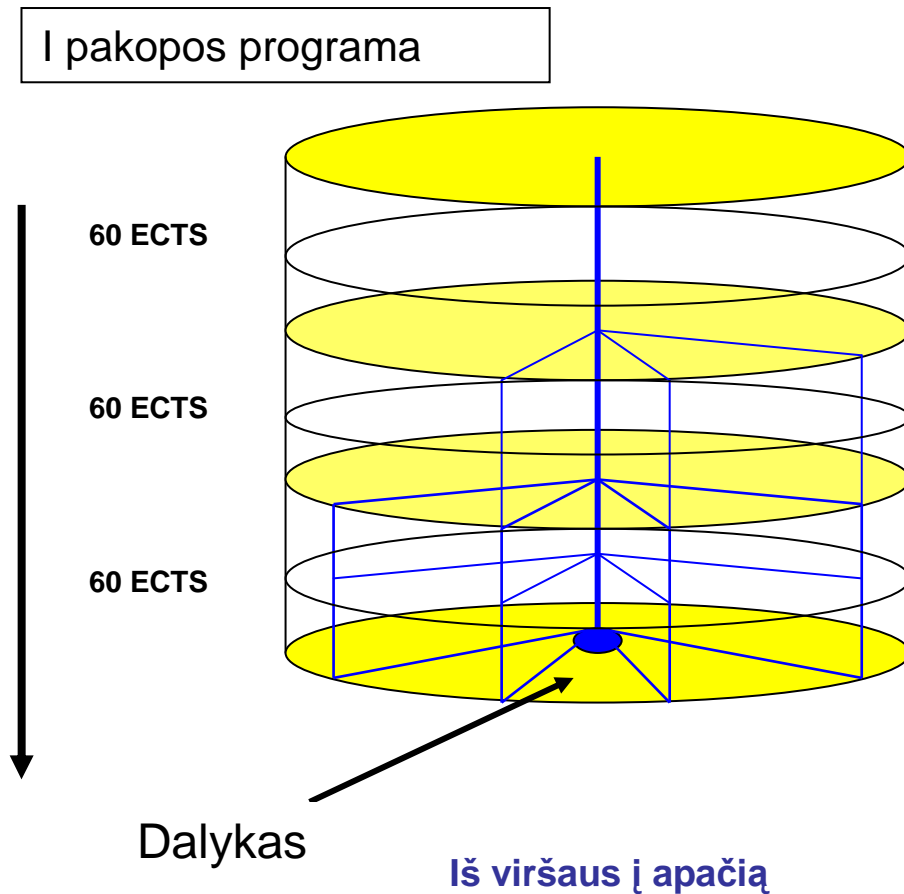
- Studijų proceso centre dėstytojo veikla
- Programa orientuota į studijų dalykų turinį (content-based)
- Dėstytojų parenkamas turinys → ugdymo tikslai
- dėstymo/ **mokymo** organizavimas
- Studijų procese dominuoja (pa)teikiamieji metodai
- Studentų pasyvus vaidmuo

Tuning metodologija:

- Studijų proceso centre studento veikla
- Programa orientuota į studijų rezultata (learning outcomes-based), **apibūdinama kompetencijomis**
- “Atvirkštinė” logika

- Programos (**akademini**s ir **profesinis**) profilis: siekiami studijų rezultatai, specialistui reikalingų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų formulavimas → joms ugdyti tinkamo turinio parinkimas → **mokymosi** organizavimas
- Studentų aktyvus vaidmuo

Tuning'o programų modelis

Programos pagal Tuning metodologiją:

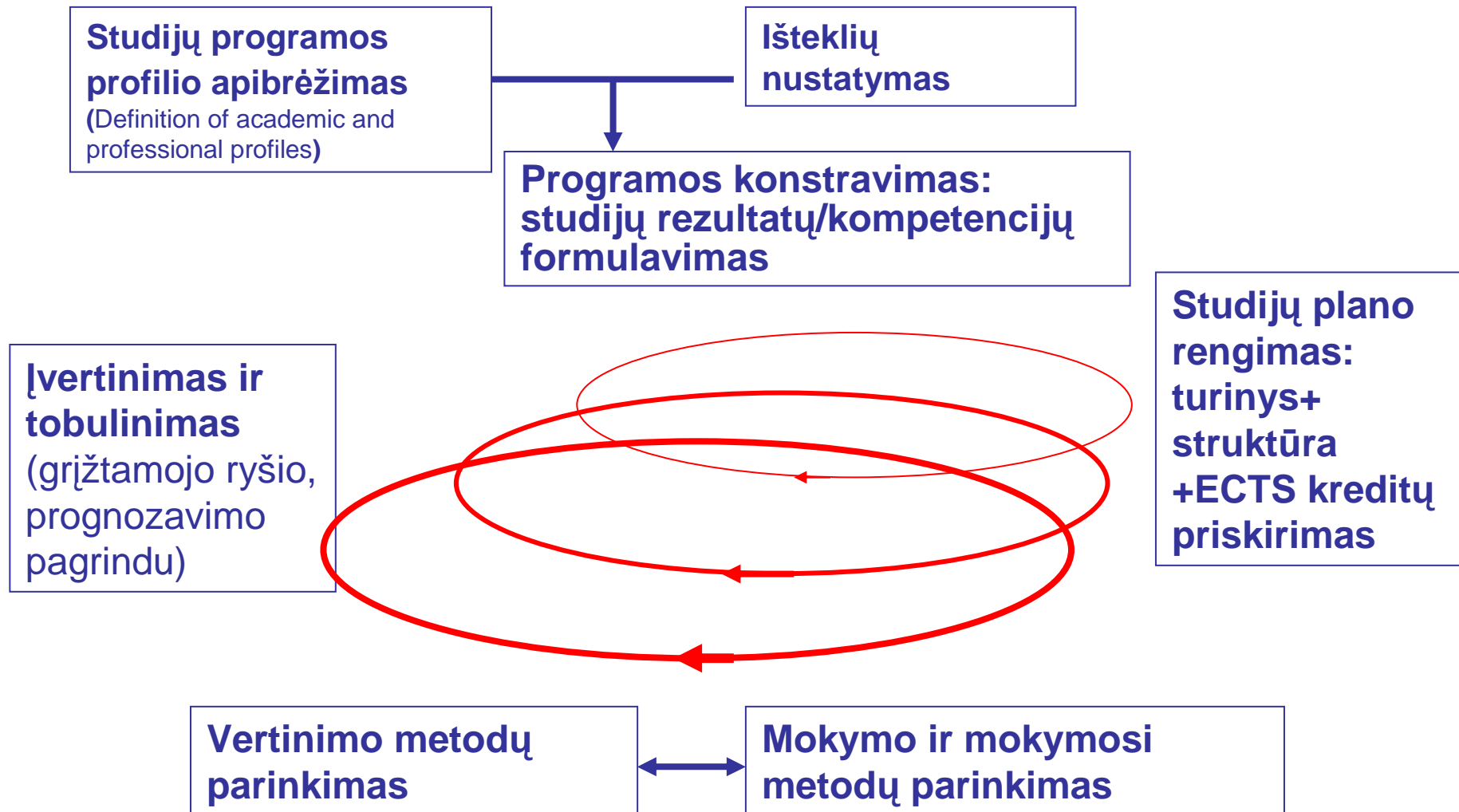
Programos grindžiamos profiliu, įgyjamomis kompetencijomis, suteikiamais ECTS kreditais

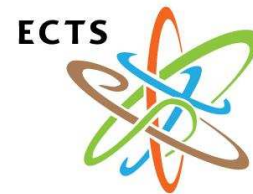
Programos kūrimas - komandinis darbas, grindžiamas konsultacijomis, diskusijomis, ir bendradarbiavimu

Siekiami studijų rezultatai/ kompetencijos yra pagrindas kreditų skyrimui

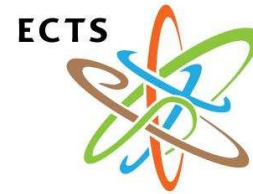
Mokymo, mokymosi ir vertinimo metodai sudaro svarbią kreditų skyrimo metodikos dalį.

“TUNING” DINAMINIS KOKYBĖS GERINIMO CIKLAS

Studijų programos profilis –tai pagrindinių studijų programos ypatybių, bruožų ir konkrečių tikslų aprašas, apibūdinantis studijų programos išskirtinumą kitų studijų programų tarpe.

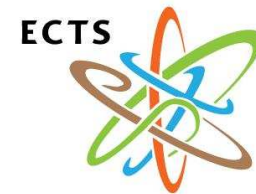

Studijų programos kūrimo ir tobulinimo (atnaujinimo) principai:

- *Kompetencijų ir siekiamų studijų rezultatų nustatymas* (darbdavių lūkesčiai, profesinio lauko tyrimai, darbo rinkos pokyčiai, mokslo plėtra, naujos technologijos)
- *Studijų programos sąrangos pasirinkimas* (dalykinė ar modulinė?)

Studijų programos kūrimo ir tobulinimo (atnaujinimo) principai (2):

- *Akademinio personalo bendradarbiavimas*
- *Studijų programos dalių sąsajų numatymas* (siekiamų studijų rezultatų efektyviausio pasiekimo kelias, kurio galutinis tikslas – kompetencijų įgijimas)
- *Studijų programos įgyvendinimo grįžtamasis ryšys*

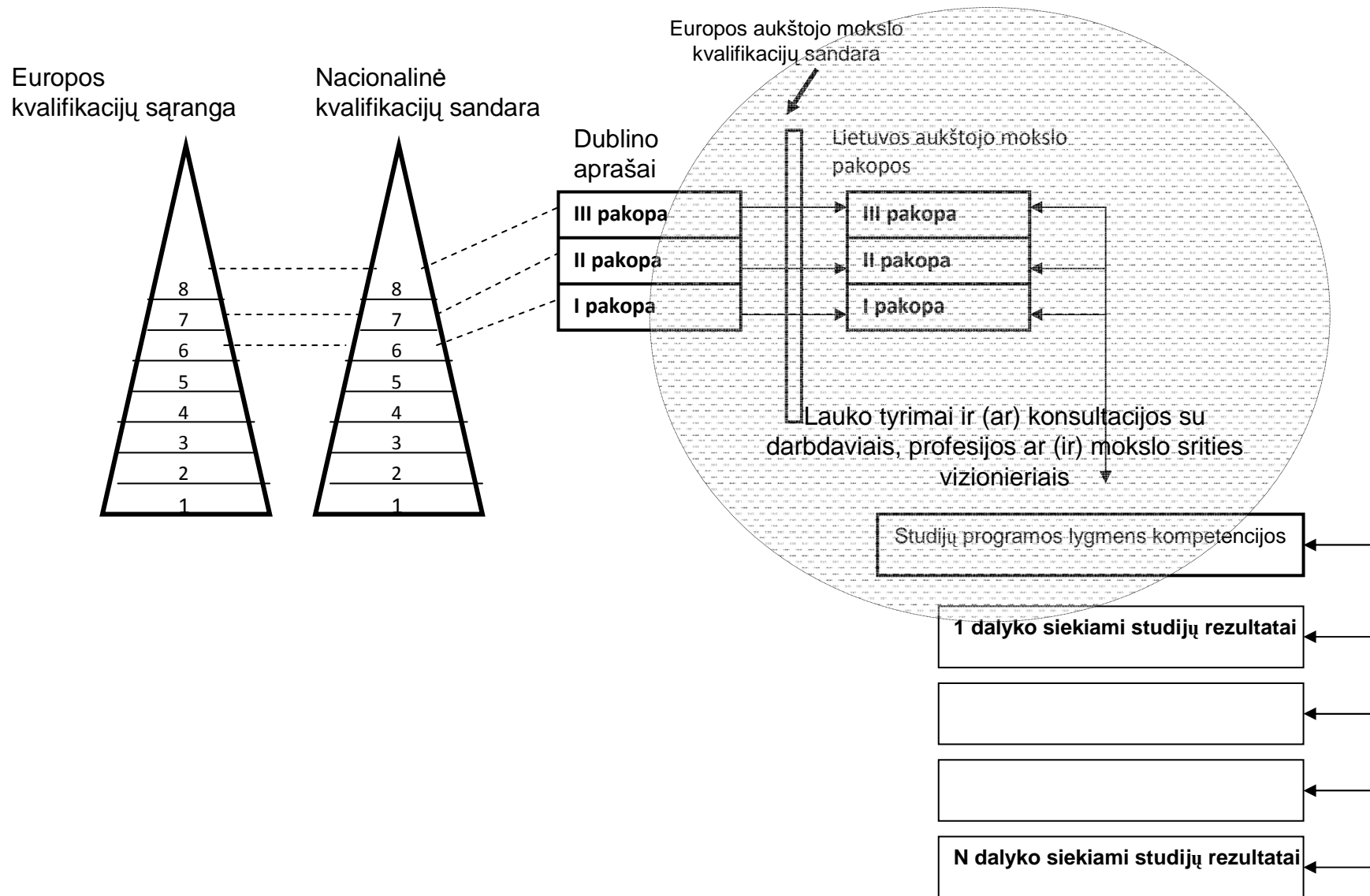

Į ką reiktų atkreipti dėmesį?

- Pertvarkomos (tobulinamos) **programos reikalingumo įvertinimas** ir galimybės ją įgyvendinti
- Studijų programos **profilio**, siekiamų **studijų rezultatų**, susijusių su nustatytomis dalykinėmis/profesinėmis ir bendrosiomis kompetencijomis, suformulavimas,
- jų atitiktis ES ir Lietuvos studijas reglamentuojantiems dokumentams

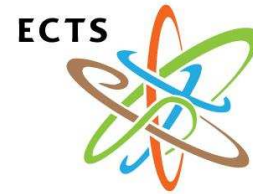
Studijų programos vieta aukštojo mokslo reglamentavimo kontekste

Apsisprendimas dėl studijų programos sąrangos: dalykinė ar modulinė studijų programa?

- Modulinė studijų programa sudaroma iš standartinio dydžio (pvz., 5, ir jo kartotinių) modulių
- 1 studijų metai= 60 ECTS=1600 studijų valandų
- 1 ECTS kreditu matuojamas 25-30 valandų trukmės studento darbo krūvis

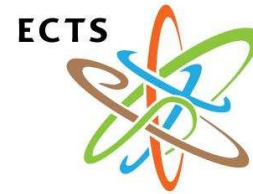

Siekiamų studijų rezultatų (numatomų ugdyti bendrųjų ir dalykinių kompetencijų)
priskyrimas kiekvienam studijų dalykui ar moduliui bei praktikai

Dalykų ar modulių aprašų parengimas

Siekiami studijų rezultatai ir kompetencijos studijų programose

Modulių/ Dalykų siekiami studijų rezultatai	Kompetencijos									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Modulis 1 /Dalykas 1		X			X					
Modulis2/ Dalykas 2	X			X			X			
Modulis3/ Dalykas 3		X				X			X	
Modulis4 /Dalykas 4	X		X							X

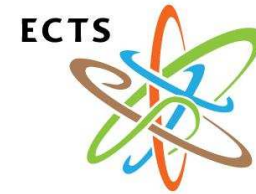

Studijų programos didaktinės sistemos susikūrimas

- Tinkamų studijų metodų, būdų, formų, padėsiančių studentui išsiugdyti numatytas kompetencijas, parinkimas

Studentų darbo krūvio planavimas

Studijų programa				
Studijų dalyko/modulio pavadinimas, kreditų skaičius				
Studijų pakopa (profesijos bakalauras, bakalauras, magistrantūra, doktorantūra)				
Plėtojamos studijų programos kompetencijos: 1..... 2..... 3.....				
Siekiami rezultatai	studijų	Studijų veikla	Numatytas studentų darbo krūvis , val.	Įvertinimas (pastabos)
1.				
2				
3.				

Kaip sužinosime, kad studijų rezultatai pasiekti, kad studentai išsiugdė dalykines ir bendrąsias kompetencijas?

Bendrujų kompetencijų klasifikacija

- ***Instrumentinės kompetencijos*** (instrumental competences) – tai kognityviniai, metodologiniai, technologiniai ir lingvistiniai gebėjimai;
- ***Interpersonalinės kompetencijos*** (interpersonal competences) – tai individualūs gebėjimai arba socialiniai (interakcijos ir bendradarbiavimo) įgūdžiai;
- ***Sisteminės kompetencijos*** (systemic competences): visuminiai gebėjimai ir įgūdžiai pažinti visą sistemą (derinant supratimą, jautrumą/jausmingumą (sensitivity) ir žinojimą). Šios kompetencijos formuojasi anksčiau įgytų instrumentinių ir interpersonalinių kompetencijų pagrindu.

Dalyko ar modulio numatomų studijų rezultatų vertinimo sistemos kūrimas, numatant vertinimo procedūras ir kriterijus

- Tinkamų vertinimo modelių, metodų pasirinkimas

Universitetinės didaktikos požiūriu kuriant dalyko vertinimo sistemą būtina

- *Vertinimo objektų apibūdinimas* (ką norėsime vertinti: žinias, supratimą, kitus išugdytų bendrujų ir specialiųjų kompetencijų elementus).
- *Vertinimo instrumentų, vertinimo užduočių pasirengimas* pasiektiems studijų rezultatams įvertinti, apsisprendžiant dėl vertinimo modelio ir vertinimo metodų.
- *Vertinimo informacijos analizė* siekiant aiškintis dėstytojo ir studentų veiklos spragas, mokymo-mokymosi veiklos atitikimą kokybės kriterijams, siekiant toliau tobulinti dalyko dėstymo ir vertinimo metodiką bei studentų studijų rezultatus.

Studijų rezultatų vertinimo aprašo metodinė matrica: studijų pakopos (laipsnio) apimtyje

Dalykinė ar bendroji kompetencija laipsnio (pakopos) apibrėžtyje		
Profesinio bakalauro studijų programoje (I pakopa)	Bakalauro studijų programoje (I pakopa)	Magistrantūros studijų programoje (II pakopa)
Dalykinės ar bendrosios kompetencijos aprašas (studijų rezultatai) atsižvelgiant į 5 slenkstinius aspektus	Dalykinės ar bendrosios kompetencijos aprašas (studijų rezultatai) atsižvelgiant į 5 slenkstinius aspektus	Dalykinės ar bendrosios kompetencijos aprašas (studijų rezultatai) atsižvelgiant į 5 slenkstinius aspektus
Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijai
Vertinimo šaltiniai (įrodymai)	Vertinimo šaltiniai (įrodymai)	Vertinimo šaltiniai (įrodymai)

Studijų rezultatų skirtingose studijų pakopose vertinimo specifika

Programos rengėjai turi atsižvelgti į laipsnio (pakopos) aprašą, kurio lygį atskleidžia 5 pagrindiniai (slenkstiniai) elementai (Wagenaar, 2008):

- Žinių ir supratimo lygis apibrėžtas gebėjimu pritaikyti žinias profesionaliu būdu;
- Kompetencijų lygio išraiškos demonstravimas remiantis argumentais ir problemų sprendimo gebėjimu;
- Gebėjimų lygis surinkti ir interpretuoti tinkamą informaciją siekiant pateikti tikslius sprendimus;
- Gebėjimų lygis komunikuoti informaciją, idėjas, problemas ir sprendimus skirtingoms tikslinėms grupėms;
- Gebėjimų ugdymo lygis savarankiškai tęsti mokymąsi profesiniame lauke ir visą gyvenimą.

Šaltinis: Wagenaar, R. (2008). Learning Outcomes a Fair Way to Measure Performance in Higher Education: the TUNING Approach. A selection of papers. OECD's Higher Education Management and Policy Journal

Studijų programos subalansavimo ir įgyvendinamumo patikrinimas

- Ar dalykui (moduliui) priskirtų kreditų skaičius yra adekvatus numatytiems siekiamiems studijų rezultatams pasiekti?
Ar studentai gali sėkmingai baigti studijų dalykus (modulius) ir visą studijų programą per tam skirtą studijų laiką?

Studijų programos įgyvendinimo stebėsenos ir tobulinimo priemonių numatymas

Programų stebėseną

Ar buvo konsultuojamasi su interesų grupėmis nustatant programos profilį?

Ar aiškūs ir tinkami SR?
Ar dera tarpusavy?

Ar kreditai dera su darbo krūviu ir susiję su SR?

Ar programa aprūpinta ištekliais?

Kokia programos atnaujinimo sistema?

Kaip kontroliuojama įgyvendinimo kokybė?

Programų ir studijų proceso tobulinimas

Šaltiniai

ECTS vartotojo gidas

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf

Tuning

<http://www.relint.deusto.es/TuningProject/index.htm>

<http://www.rug.nl/let/tuningeu>

Wagenaar, R. (2008). Learning Outcomes a Fair Way to Measure Performance in Higher Education: the TUNING Approach. A selection of papers. OECD's Higher Education Management and Policy Journal